

JAK NA BEZPEČNOU DOPRAVU DO ŠKOL?

Průvodce programem pro školy a obce

J/NA
G

*Vážené ředitelky a ředitelé, starostky
a starostové,*

*Jihomoravská agentura pro veřejné inovace
JINAG ve spolupráci s Jihomoravským
krajem a Vzdělávacím institutem pro
Moravu VIM připravila program Bezpečně
do škol v JMK. Úspěšně jsme dokončili
pilotní projekt a celý proces důkladně
vyzkoušeli. Nyní vám přinášíme průvodce
programem, který vám ukáže, proč a jak
problematiku řešit i ve vaší obci. Ukáže
vám, co od projektu čekat, na co se zaměřit
a jak ho úspěšně dovést do zdárného
konce.*

*Jan Tichý
Specialista JINAG pro mobilitu*

HLAVNĚ BEZPEČNĚ!

Bezpečné cestování dětí do školy a ze školy je naší společnou prioritou. Proto se snažíme o zlepšení dopravní situace u škol v celém regionu.

Věříme, že se nám to podaří! Zkušenosti z Česka i ze zahraničí ukazují, že řešit bezpečnost dětí má smysl. Jsou to přece ti nejzranitelnější účastníci provozu. Bezpečnost dětí na cestě do školy je kritickou otázkou, kterou chceme řešit, a zajistit tak šťastný život naší nejmladší generace.

Cesta do školy je důležitou součástí každodenní rutiny dítěte a je nezbytné, aby se během ní cítilo bezpečně. Rizika spojená s touto cestou zahrnují dopravní nehody, nebezpečí ze strany cizích osob a šikanu, což může mít dlouhodobé důsledky pro fyzické i duševní zdraví dítěte. Proto je nezbytné přijmout proaktivní opatření ke zmírnění těchto rizik a zajistit, aby děti dorazily do školy bezpečně a bez újmy.

DĚLÁME TO JINAG

V JINAG nemáme malých cílů. Jestli existuje způsob, jak to udělat lépe, najdeme ho.

↘ BEZPEČNOST A UDRŽITELNOST

Při cestě do školy je bezpečnost nejdůležitější. Rodiče a školy musí zajistit, aby děti chápaly související rizika, a poučit je o tom, jak tato rizika bezpečně překonávat. Je nezbytné poskytnout jasné pokyny týkající se bezpečnosti silničního provozu.

Pokud jde o bezpečnost dětí na cestě do školy, zásadní je i udržitelnost. Nejde přitom jen o zdravější životní prostředí. Školy mohou začlenit udržitelnou dopravu do svých učebních osnov a učit děti o výhodách jízdy na kole, chůze nebo používání veřejné dopravy. Toto vzdělávání může vytvořit kulturu udržitelnosti, která podporuje celoživotní návyky a hodnoty prospěšné pro naše komunity a naši planetu.

↘ PARTICIPACE

Jsme zastánci otevřené spolupráce. Jen vy nejlépe znáte své okolí a nejlépe víte, co potřebujete a co vás trápí. My zase víme, jak vám můžeme pomoci s tím něco udělat. Participace veřejnosti umožňuje hlubší porozumění problému, zajišťuje efektivnější plánování projektů a zvyšuje důvěru ve společné rozhodnutí.

Začínáme u vás a končíme u dětí samotných. Přece jen je náš program zaměřen na ně. Do procesu se zapojují rodiče, zřizovatelé, vedení samosprávy, dotčené úřady nebo policie. Každý je odborníkem na něco a každý má jinou zkušenost. Cílem je všechny strany propojit a úspěšně je provést procesem identifikace problémů, návrhů opatření a jejich realizace. Ani tam ale váš projekt neskončí, zkušenosti je třeba předávat dále.

O PROGRAMU

Program Bezpečně do škol v JMK přináší návod na řešení a zlepšení dopravní situace u škol.

Dopravní situace u škol v Jihomoravském kraji není zdaleka nejlepší. Školy řeší otázky parkování, zásobování, ale zejména bezpečnosti dětí při cestách do školy a ze školy. To nám potvrdilo více než 150 základních škol v kraji.

Program Bezpečně do škol v JMK vám přináší návod, jak tuto problematiku řešit systematicky, komplexně a s vidinou zdárného úspěchu. Projekt realizovaný ve vaší obci tak zejména:

- zklidňuje dopravu,
- vytváří bezpečnější cesty obcí,
- vytváří příjemnější prostředí,
- učí děti samostatnosti a zodpovědnosti,
- posiluje školní komunitu,
- podporuje udržitelnost dopravy.

MÁ TO SMYSL

Zajištění bezpečnosti dětí na cestě do školy není pouze povinností rodičů, ale celé komunity, včetně škol, místních úřadů, politiků a dalších orgánů. Chceme vytvořit pro děti bezpečné, podporující a pečující prostředí.

Řešením tohoto problému můžete v dětech vzbudit důvěru a umožnit jim soustředit se na vzdělávání bez zbytečných obav. Bezpečná cesta do školy může mít v konečném důsledku pozitivní dopad na studijní výsledky, emocionální pohodu a celkový vývoj dítěte.

Úspěšné projekty z Brna, Prahy, Vídně nebo Kodaně nám ukazují, jak na to. Jde o projekty, které fungují a přináší užitek dětem i celé komunitě. Vy sami však znáte místní podmínky nejlépe. Tvoříte platformu, kde se spolu mohou potkávat a komunikovat zástupci všech zájmových skupin.

Realizace projektu Bezpečně do škol je možná v různě velkých obcích a školách libovolných velikostí a zaměření. Každá je něčím specifická a každé prospěje zlepšení situace.

URČENÍ PROGRAMU

Program *Bezpečně do škol v JMK* vám umožňuje zaměřit se systematicky na bezpečnou dopravu dětí do škol.

Při cestě do školy je bezpečnost nejdůležitější. Rodiče a školy musí zajistit, aby děti chápaly související rizika, a poučit je o tom, jak tato rizika bezpečně překonávat. Je nezbytné poskytnout jasné pokyny týkající se bezpečnosti silničního provozu.

Pokud jde o bezpečnost dětí na cestě do školy, zásadní je i udržitelnost. Nejde přitom jen o zdravější životní prostředí. Školy mohou začlenit udržitelnou dopravu do svých učebních osnov a učit děti o výhodách jízdy na kole, chůze nebo používání veřejné dopravy. Toto vzdělávání pomáhá tvořit kulturu udržitelnosti, která podporuje celoživotní návyky a hodnoty prospěšné pro naše komunity a naši planetu.

V rámci programu *Bezpečně do škol v JMK* se můžete spolu se svou školou nebo obcí zúčastnit a realizovat vlastní projekt na svém území. Před začátkem vašeho projektu je vhodné promyslet jeho rozsah.

Projekt je možné realizovat na jedné škole nebo se zaměřit systematicky na více škol, ať už souběžně nebo postupně. To záleží jen na vás a vašich možnostech. Klíčové aktivity a analýzy probíhají pro každou školu zvlášť, doprovodné aktivity je však možné dělat společně a ušetřit tak mnoho času.

CÍLOVÉ SKUPINY

↘ DĚTI NA PRVNÍM MÍSTĚ

V projektu *Bezpečně do škol* nám jde hlavně o děti. Jsou nejvíce zranitelnými účastníky provozu a zároveň dopravní a bezpečnostní situaci vnímají odlišně od dospělých. Na děti, jejich prožitek a jejich dopravu je tak projekt zaměřený prvotně.

Kromě dětí zároveň cílíme na jejich rodiče, kteří výrazně ovlivňují způsoby, kterými se dopravují do školy a ze školy. Bez podpory a pochopení rodičů nelze pozitivních změn dosáhnout. Vše začíná doma.

Do projektu se však zapojují i další skupiny. Vedení školy, pedagogové, zástupci města i dopravní policie. Vzájemná a otevřená spolupráce všech skupin je klíčová nejen pro realizaci projektu, ale i pro dlouhodobé naplňování jeho cílů.

POTŘEBNOST PROJEKTU

Bezpečnost dětí v ulicích a jejich vzdělávání

Chodci v České republice patří stále mezi nejhroženější účastníky silničního provozu. I když se děti mezi oběťmi fatálních nehod vyskytují méně, je to spíše důsledek omezitelnosti rodičů než zlepšení bezpečnosti.

Program *Bezpečně do škol v JMK* se snaží změnit městské i vesnické prostředí tak, aby se děti mohly na cestách do školy a domů pohybovat samostatně a s jistotou. Zlepšení bezpečnosti chodců v České republice je nezbytné. Je potřeba komplexní přístup zahrnující infrastrukturní změny, vzdělávání řidičů i chodců a celkové zklidnění dopravy.

Mezi důležitá opatření patří budování chodníků a cyklostezek, zpomalovací prahy a lepší osvětlení. Jen komplexní přístup k problematice bezpečnosti chodců může vést ke snížení počtu tragických nehod a k ulehčení života všem účastníkům silničního provozu.

Děti se teprve učí vnímat okolní svět a orientovat se v dopravním provozu. Města a obce tak mají jedinečnou možnost ovlivnit jejich chování a formovat zodpovědné a ohleduplné účastníky silničního provozu. Investice do vzdělávání dětí přispějí k zodpovědnému a ohleduplnému chování, a vrátí se tak v podobě bezpečných silnic a nižšího počtu dopravních nehod.

POTŘEBNOST PROJEKTU

Negativní dopady automobilové dopravy na děti

Automobilová doprava má kromě dopravních nehod i další negativní dopady na zdraví, životní styl a psychický a sociální vývoj dětí.

Znečištěné ovzduší z dopravy ohrožuje zdraví dětí – snižuje jejich imunitu a zvyšuje riziko respiračních onemocnění, rakoviny a astmatu. Mikročástice prachu z dieselových a benzinových motorů jsou karcinogenní a zvyšují nemocnost a úmrtnost na choroby dýchacích cest. Spalování motorové nafty a benzínu produkuje CO₂, který přispívá ke změně klimatu a ohrožuje životní prostředí.

Přehnané využívání automobilů vede také k nedostatku pohybu a případně obezitě u dětí, která přináší zdravotní rizika do budoucna. Děti ztrácejí kondici a motorické dovednosti, které jsou nezbytné pro zdravý vývoj.

Častá doprava autem také omezuje kontakt dětí s okolním prostředím a brání rozvoji jejich sociálních dovedností. Děti ztrácejí smysl pro prostor a orientaci, hůře se soustředí a bývají apatické. Omezení samostatného pohybu zpomaluje osamostatňování a snižuje sebevědomí dětí.

Doprava autem tak představuje pro děti hned několik rizik a negativních dopadů na jejich zdraví, životní styl i psychický a sociální vývoj.

Je proto důležité podporovat chůzi, cyklistiku a další formy aktivní dopravy u dětí. Klíčové je také vzdělávat děti o bezpečném pohybu v dopravním provozu. Investice do zdravého a aktivního života dětí se vrátí v podobě zdravější a zodpovědnější generace.

ZAPOJENÍ STAKEHOLDERŮ

Projekt nemůže fungovat bez aktivního zapojení všech zúčastněných stran.

Úspěšnost projektu spočívá v důkladném plánování, trvalé podpoře a zapojení všech zainteresovaných stran, včetně rodičů, školy, místní samosprávy, úřadů, policie a neziskových organizací. Nezapomínáme ani na to, jak důležité je edukovat a informovat o jeho přínosech všechny zúčastněné.

Škola se stává centrem dění. Řízení projektu je možné nechat na odborníkovi nebo zajistit svépomocí. Děti se aktivně zapojují do plánování a sdílí svůj pohled na věc. Rodiče dostávají informace o projektu a aktivně podporují aktivity svých dětí. Zapojují se do doprovodných akcí a spolupracují s vedením školy a obce.

Dopravní expert poskytuje odborné znalosti a rady pro realizaci projektu. Navrhuje dopravní opatření v okolí školy a organizuje terénní práce.

Policie dohlíží na bezpečnost dětí na cestách do školy a spolupracuje s vedením školy a obce. Pokud máte ve vaší obci vlastní strážníky, zapojte i je. Policie České republiky je také klíčová ve stanoviscích k navrženým opatřením. Preventivní akce zaměřené na bezpečnost dětí v dopravním provozu jsou důležitou součástí projektu.

Spolupráce a aktivní zapojení všech zúčastněných stran jsou klíčové pro dosažení cílů projektu *Bezpečně do škol*. Společně můžeme zajistit bezpečnější cestu do školy pro všechny děti, zlepšit kvalitu ovzduší a budovat zdravější a příjemnější prostředí pro život.

METODIKA PROJEKTU

Tato příručka je vaším průvodcem celým projektem. Jeho metodiku přebíráme v JMK z osvědčených českých příkladů, které jsme sami vyzkoušeli.

Metodiku projektu jsme v JMK převzali od úspěšných realizací v Praze. Na rozdíl od Prahy jsme ji však otestovali i v Boskovicích, abychom si vyzkoušeli průběh projektu v menším městě a v menší škole. A i když jsou možnosti hlavního města jiné, projekt jsme spolu s Boskovicemi úspěšně realizovali. Vyzkoušeli jsme tak funkčnost metodiky v menších obcích a zároveň si potvrdili nutnost řešení problematiky bezpečné dopravy dětí do škol i mimo metropole. Na velikosti vaší školy nebo obce tak nezáleží.

Metodika programu *Bezpečně do škol v JMK* vychází z pražského programu *Bezpečné cesty do školy*, který úspěšně vytvořil spolek *Pěšky městem*. Jejich metodika je přehledná, srozumitelná a dobře vyzkoušená. Je volně dostupná a můžete ji tak využít.

Informace o pražském programu, příklady dobré praxe i metodiku samotnou najdete na webu peskymestem.cz nebo přímo na odkaze v QR kódu.

↘ METODIKA

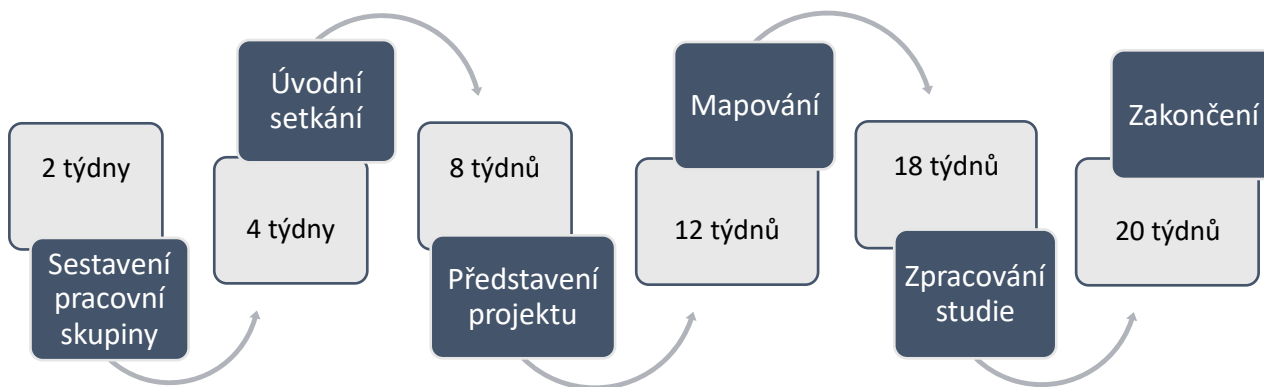
ČASOVÝ RÁMEC

Hlavní část projektu hravě stihnete během jednoho pololetí.

Celý projekt probíhá v několika navazujících fázích. Poté, co se škola rozhodne se projektu zúčastnit, následují fáze tvorby pracovní skupiny, úvodních setkání, samotného mapování cest dětí, vyhodnocení a zpracování studie.

Venkovní aktivity je vhodné s dětmi realizovat, když to umožňuje počasí. Tuto fázi je tedy vhodné směřovat na jaro nebo začátek podzimu. Ideální je také spojení s doprovodnými akcemi, například pěšími dny.

Hlavní část projektu hravě stihnete během jednoho pololetí a bude vyžadovat jen pár dní organizovaných aktivit. Od rozhodnutí k realizaci projektu do zpracování výsledné studie vede několik kroků, které je potřeba koordinovat, ale nezaberou mnoho času.

ROZPOČET

Každý projekt něco stojí. *Bezpečně do škol* vás však nezatíží a náklady můžete sdílet s dalšími subjekty.

Největším nákladem při řešení projektu je zpracování dopravní studie odborníkem. Bez této studie se neobejdete a je nutná pro realizaci opatření, která pomohou zlepšit zjištěné problémy. Cena takové studie závisí na jejím rozsahu a konkrétní nabídce. Orientační se bude pohybovat mezi 50 a 100 tisíci korun. Studii obvykle hradí vedení obce, které ji bude dále využívat pro své záměry.

Další náklady spojené s projektem jsou jen nepřímé, tedy vaše práce a váš čas. Spojením aktivit projektu s doprovodnými akcemi lze však ušetřit mnoho času. Tyto aktivity je navíc možné využít k praktické výuce v terénu.

Pokud si na řízení projektu netroufáte sami, domluvte se s vedením obce a určete zodpovědnou osobu, která bude projekt posouvat. Manažera projektu je také možné řešit formou externí spolupráce.

Realizace samotných opatření navržených v bezpečnostní studii není v rozpočtu projektu započítána. Vybrané úpravy je vhodné řešit přímo s vedením obce a správci komunikací.

Některá opatření je možné realizovat rychle a levně, některá však vyžadují více času a prostředků. Ty náročnější doporučujeme obcím zohlednit ve svých plánech a investičních záměrech, bezpečnostní studie pak slouží jako dobrý podklad. Zároveň doporučujeme zaměřit se na rychlá a nenáročná opatření a realizovat je co nejrychleji. I drobné změny mohou mít velký efekt. Zároveň budou vidět hmatatelné dopady projektu.

OČEKÁVANÉ PŘÍNOSY

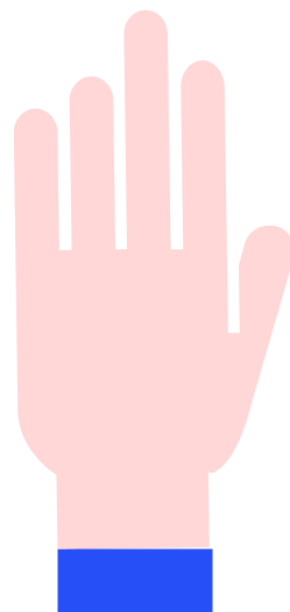
Projekt *Bezpečně do škol* přinese výhody, které pocítí děti, obce, školy i naše planeta.

Děti získají bezpečnější cestu do školy a domů a naučí se v každodenním provozu pohybovat s jistotou. Díky aktivnějšímu cestování selepší jejich zdraví, kondice a také samostatnost. V ulicích kolem škol bude díky menšímu ruchu čistší vzduch a příjemnější prostředí.

Pro obce realizace projektu přináší menší dopravní zátěž, plynulejší provoz a zvýšení bezpečnosti pro všechny účastníky silničního provozu. Zároveň podpoří udržitelné formy dopravy a pomůže budovat zdravější a příjemnější města.

Školy se mohou těšit na zvýšený zájem o školní agendu, lepší soustředění žáků díky aktivnějšímu rannímu pohybu a posílení pocitu sounáležitosti v komunitě. S projektem může do výuky snadněji proniknout environmentální a dopravní výchova a osvěta.

Projekt *Bezpečně do škol* v JMK tak představuje šanci, jak společně zlepšit nejen bezpečnost dětí, ale i zdraví naší planety a kvalitu života v našich městech a obcích.

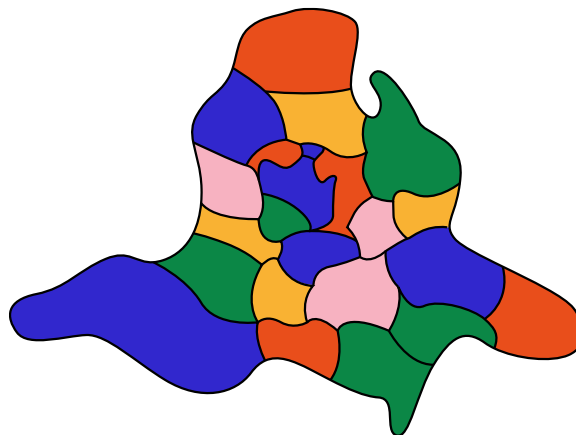
VYHODNOCOVÁNÍ

Úspěšnost projektu spočívá v naplnění cílů, ale i v dlouhodobé udržitelnosti.

Úspěšné dokončení projektu vyžaduje důkladnou přípravu a realizaci cílů. To zahrnuje úspěšné zapojení širší komunity školy, tedy dětí a rodičů, i dalších aktérů.

Úspěšným zakončením samotného projektu je dokončení bezpečnostní studie a její předání vedení obce. Tady však práce nekončí a je důležité vzít si za svou i realizaci navržených zlepšení a dlouhodobě pracovat na problematice bezpečnosti.

Projekt tak můžete považovat za úspěšný, pokud dojde k naplnění všech jeho cílů, a to včetně výukové a osvětové činnosti, doprovodných akcí a posílení školní komunity. Dále je klíčové, aby obec přijala dopravní studii a začala aktivně pracovat na její realizaci

→ JAK NA BEZPEČNOU DOPRAVU DO ŠKOL?

Program **Bezpečně do škol v JMK**

Jihomoravská agentura pro veřejné inovace JINAG

jinag.eu